

HVORDAN STYRKE SPRÅKKUNSSKAPENE HOS ELEVER SOM HAR LAV SPRÅKKOMPETANSE

Berit Grønn¹
Frogn VGS

Innledning

Dette innlegget er basert på erfaringer jeg gjorde meg våren 2006 da jeg underviste i 1SPC i den videregående opplæringen (Spansk C-språk, Grunnkurs, Reform-94). De fleste av elevene i min spanskgruppe hadde i utgangspunktet lav språkkompetanse. Mange har et annet morsmål enn norsk. Selv om de snakker såkalt "flytende norsk", har de ofte problemer med å uttrykke seg korrekt skriftlig. Å lære seg et nytt fremmespråk byr derfor på store utfordringer. Dette danner bakgrunnen for valg av tema i dette innlegget. Mitt møte med nevnte elever fikk meg til å reflektere over språklæring og hvordan jeg som lærer kunne bidra til å øke deres språkkompetanse. Jeg vil her hovedsaklig forkusere på den psykologiske prosessen hos elever når de skal lære et fremmedspråk og trekke inn noen praktisk pedagogiske eksempler.

Kartlegging av elevgruppen

Som nevnt i innledningen var elevenes muntlige ferdigheter i norsk bedre enn de skriftlige. Dette viste seg blant annet når de produserte skrevne tekster på norsk: De gjorde ofte syntaktiske feil og hadde svak begrepsbeherskelse. Når de skrev tekster på spansk, gjentok dette mønsteret seg; de hadde problemer med setningsoppbygning og manglet ordforråd. I tillegg til dette var leseferdighetene lave, spesielt når det gjaldt å tolke tekster, trekke slutninger og reflektere over tekstinnhold. Lave leseferdigheter på norsk, skapte problemer for elevene når de skulle lese og forstå tekster på spansk. Elevene klarte å lokalisere enkeltmomenter i en spansk tekst, men hvis de skulle innhente informasjon flere steder i teksten, vurdere informasjonen og finne sammenhenger, ga de ofte opp. De uttrykte stort behov for å kunne oversette den spanske teksten ord for ord. Å styrke elevenes lese- og skrivestrategier var derfor nødvendig for deres progresjon i faget.

Det psykologiske aspektet i læringsprosessen

¹ Berit Grønn. Lektor. Hovedfag i spansk (UiO, 2000) Støttefag: italiensk, latin, historie og PPU. Underviser for tiden i spansk ved Hellerud videregående skole og Høyskolen i Bodø, Institutt for lærerutdanning og kulturfag. E-post: berit.gronn@hellerud.vgs.no eller berit.gronn3@chello.no

Mange av mine elever hadde liten tro på egne evner når det gjaldt å lære et nytt språk. Årsakene til dette kan være flere, og en kartlegging av disse vil kreve en grundig og systematisk analyse av ulike faktorer. Allikevel vil jeg nevne at det lave selvbildet kan skyldes tidligere negative opplevelser i forhold til språklæring, en generell lav interesse for teoretisk læring og besittelse av et lite repertoar av læringsstrategier.

Den lave selvoppfatningen gjorde utslag på ulikt vis: Noen elever hadde utviklet nederlagsreducerende strategier; de satte seg lave mål slik at de ikke skulle bli skuffet over svake resultater i faget. Andre overvurderte egne språkferdigheter og satte seg urealistiske høye mål; noe som blant annet resulterte i stor skuffelse over lave karakterer på prøvene i spansk.

Som lærer måtte jeg følgelig arbeide aktivt for å motivere elevene og styrke deres selvoppfatning. Målet var å endre negative holdninger og tankemønstre i forhold til språklæring, styrke elevenes prestasjonsmotivasjon og deres evne til å utnytte forskjellige læringsstrategier. Med begrepet prestasjonsmotivasjon refererer jeg til "...trangen vi har til å utføre noe som er bra i forhold til en eller annen kvalitetsstandard. En person som er sterkt motivert for å prestere, ønsker å lykkes med utfordringer, ikke bare å oppnå profitt eller status, men også rett og slett å gjøre et bra..." (Johnson i Imsen 2001: 246). Jeg gjorde ulike grep for å skape bedre læring og vil kort redegjøre for noen:

Lærer – elev relasjonen og bevissthet rundt egen læringsprosess

Jeg var veldig bevisst hvilke signaler jeg som lærer sendte elevene, blant annet ved at jeg jevnlig uttrykte min tro på deres evner. Budskapet var at "alle kunne lære noe i spansk", at alle grader av måloppnåelse hadde verdi, og at hver elev alltid måtte vurdere egen måloppnåelse i forhold til tidligere kunnskaper. Den faglige progresjonen, selv om det gikk sakte framover, skulle tydeliggjøres for eleven. Utvikling i faget skulle tolkes positivt og dermed gi enkelteleven mestringfølelse.

Samtidig var det viktig for meg å stille krav til elevenes innsats i faget. Jeg fokuserte på at elevene stadig skulle bedre sine prestasjoner i faget selv om de i utgangspunktet hadde liten tro på dette selv. Alle elever hadde egen mappe i spansk der de samlet grammatikkforklaringer og egne arbeider i faget. Mappen ble jevnlig samlet inn der jeg kommenterte flid i arbeidet, samt faglig progresjon.

Jeg unngikk bevisst ettergivenhet som undervisningsstrategi da det lett medfører middelmådig læringsutbytte (Dale og Wærness 2003: 71). Jeg laget ikke "lette" undervisningsopplegg der elevene kun får lite faglig utfordrende oppgaver, slipper å gjøre skriftlige arbeider osv. Dette ville signalisert at jeg ikke trodde at elevene ville klare å tilegne seg aktuelle spanskkunnskaper. Jeg tok opp vanskelig stoff med elevene og brukte mye tid på å gjennomgå dette grundig (her differensierte jeg noe for ikke å ta motet fra elevene med lavest kompetanse).

Jeg hjalp elever som hadde urealistiske høye forventninger til egen læring med å sette seg realistiske delmål i spanskfaget.

Arbeidsmåter i faget

For å øke elevenes forståelse av språklige strukturer i spansk kombinerte jeg to ulike tilnæringsmåter: induktiv og deduktiv metode. Induktiv metode innebærer at elevene får presentert eksempler på språklige fenomener i konkrete situasjoner, f.eks. i spanske tekster, og at de ut ifra disse selv skal trekke ut (abstrahere) fellestrekk og formulere en regel. Deduktiv metode innebærer at lærer formulerer regelen for elevene først, og deretter gir konkrete eksempler. Elevene løser til slutt oppgaver der de anvender den aktuelle regelen. Jeg valgte å kombinere disse to metodene fordi elevene, på den ene side, ofte trengte presise forklaringer og tett oppfølging av meg for å kunne løse oppgaver. På den annen side måtte elevene stimuleres til å utforske språket på egen hånd og oppdage at de selv var i stand til å oppdage fellestrekk i språket.

Læringsstrategier

For å styrke elevenes kompetanse i tekstforståelse fikk eleven stadig i oppgave å lage sammendrag av tekstene de leste på spansk. Elevene presenterte sammendragene noen ganger muntlig, andre ganger skriftlig, noen ganger på norsk, andre ganger på spansk. Dette for å unngå at elevene oversatte alle tekster direkte ord for ord. Det viktigste var at elevene kunne formidle hva teksten handlet om og at det gradvis lærte at det er mulig å forstå innholdet i en tekst uten at man nødvendigvis skjønner absolutt alle ordene.

Utdyping

Utdyping handler om elevenes evne til å knytte ny kunnskap til tidligere erfaringer. Her vil jeg kort nevne hvordan vi utnyttet elevenes flerspråklighet i språklæringen: Flere av elevene hadde urdu eller panjabi som morsmål. For å rette fokus på enkelte grammatiske momenter i spansk, aktualiserte jeg elevenes forkunnskaper ved at elevene, sammen med meg, kommenterte forskjeller og likheter på urdu/panjabi, norsk og spansk. Urdu og panjabi har, for eksempel, verken bestemt eller ubestemt artikkel. Substantivet "larka" på urdu kan oversettes til norsk som både gutt, en gutt og gutten. Flertallsformen "larke" kan bety både gutter og guttene (Kristiansen i Hvenekilde 1990: 214- 217). Både på urdu, panjabi og norsk er adjektivet foranstilt substantivet, mens det på spansk som oftest står bak substantivet. Elevene arbeidet ikke detaljert med likheter og forskjeller mellom språkene, men de fikk mulighet til å kommentere og reflektere over dem. Slik ble de mer bevisste hvordan språk bygges opp forskjellig. Elevene opplevde dette som motiverende, da de på denne måten kunne dra nytte av forkunnskaper når de skulle tilegne seg spansk.

Differensiering

Elever arbeidet med tekster og oppgaver av ulik vanskegrad. Jeg passet imidlertid på at tekster og oppgaver elevene arbeidet med i løpet av en læringssekvens hadde samme meningsinnhold. Slik kunne hele gruppen oppsummere tekster og oppgaver i felleskap selv om elevene hadde arbeidet på ulike nivå. Det gjorde at alle kunne bidra i plenum og ingen tapte anseelse verken faglig eller sosialt.

Konklusjon

Jeg har her fortalt kort om noen grep jeg gjorde for å styrke språkkompetansen hos elever i spansk som i utgangspunktet hadde lav kompetanse. Det var svært viktig for meg å motivere elevene til å lære et nytt språk og ikke gi opp på halvveien. For å styrke elevenes lærelyst er det nødvendig at de opplever mestring. Mestringsfølelsen i språk kan strykes på ulike vis; utvikling av læringsstrategier, aktivisering av forkunnskaper, bevisstgjøring i forhold til språkstrukturer, og ikke minst, styrking av elevenes tro på egne evner.

Litteraturliste:

ANPE. I Congreso nacional: 2006, año del español en Noruega: un reto posible, 8-9/09-2006.

Dale, Lars Erling og Wærness, Jarl Inge (2003): *Differensiering og tilpasning i grunnopplæringen. Rom for alle – blikk for den enkelte.* Oslo: Cappelen Akademisk Forlag

Imsen, Gunn (2001): *Elevens verden. Innføring i pedagogisk psykologi.* Oslo: Universitetsforlaget

Kristiansen Knut (1990): "Hindi-urdu og panjabi-norsk kontrastiv grammatikk" i Hvenekilde, Anne (red) (1990): *Med to språk: fem kontrastive språkstudier for lærere.* Oslo: Cappelen, side 195 – 236